

Franjo Marić (prir.), *Katolička župa Maglaj 1623.–1970.–2020. (u povodu 50. obljetnice obnove djelovanja)*, Sarajevo: Medijski centar Vrhbosanske nadbiskupije, 2021., 238 str.

Dekretom pod brojem 1870/70 od 31. kolovoza 1970. kazuje vrhbosanski nadbiskup mons. Smiljan Čekada kada piše: “Stara župa Maglaj propala je 1697. godine (za provale Eugena Savojskog u Bosnu) i tek se sada mogla formirati nova župa. Nek nad njom bdije i neka prati blagoslov dobrog Boga koji čini da raste sve!” (1 Kor 3,7) Prvo, do danas utvrđeno, spominjanje župe Maglaj u provincijskom izvješću koje je sastavio fra Marijan Pavlović datira iz 1623., a samo mjesto Maglaj spominje se već 1408. godine. Ti podatci jasno nam govore o dugoj povijesti župe i dubokim korijenima katolika na tom području.

Stari mezopotamski narodi, kojima pripada i židovski, slavili su jubilarne godine koje se do dana današnjeg u svome obliku obilježavaju i u Katoličkoj crkvi. U Starom zavjetu, Petoknjižju, u knjizi Levitskog zakonika za proslavu jubileja, koji su obilježavali svake 50. godine, stoji: “Na broj sedam sedmica takvih godina, sedam puta sedam godina. Sedam sedmica godina iznositi će ti četrdeset devet godina. A onda zaori u trubu! U sedmome mjesecu, desetog dana toga mjeseca, na Dan pomirenja zatrubiti u trubu diljem svoje zemlje. Tu pedesetu godinu proglasite svetom! To neka vam bude jubilej, oprosna godina. Neka se svatko vrati u svoju očevinu; neka se svatko vrati svome rodu!” (25,8-10)

Tako je i župa Maglaj na 50. godinu od obnove djelovanja dekretom proslavila svoj jubilej. Na posebnost proslave joj ide i patron koji slavi, noseći nebeskog zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića, hrvatskog sveca katoličke crkve – franjevac kapucina, znajući ulogu i važnost iskonskih franjevaca za čitavu bosansku povijest.

O katoličkoj župi Maglaj povodom jubileja od 50. godine obnove djelovanja piše priređivač ove knjige pokojni Franjo Marić, koji nažalost nije

ugledao svjetlo dana izlaska svoje publikacije, te je posthumno ona i objavljena. Spomenuti zaljubljenik u povijest ovih krajeva iza sebe ostavio je mnoštvo knjiga koje je ponajviše posvetio župama rodnog kraja oko Žepča, kao i župama koje gravitiraju Vrhbosanskoj nadbiskupiji. Naime, ova knjiga na 238 stranica teksta sa slikovnim prikazom prati kontinuirani slijed događaja od prvog spomena Maglaja 1408. godine pa sve do suvremenih dešavanja i zbivanja do 2020. godine.

Nakon predgovora koji je napisao vlč. Mladen Kalfić, kancelar Vrhbosanske nadbiskupije, priređivač knjige Franjo Marić tekstualni opis započinje poglavljem koje nosi naslov *Mjestopis* (11–16) koji na poseban simboličan naziv geografski smješta i opisuje Maglaj koristeći između ostalog tekstove Ćire Truhelke “Naši Gradovi” iz časopisa *Nada* iz 1902. godine.

Sljedeće poglavlje, koje je tekstualno, ali i povijesno najveće, pod nazivom *Neke crtice iz daleke i bliže prošlosti Maglaja* (19–82), priređivač započinje povijesnim događajem iz 1244. godine, navodeći povelju ugarskog kralja Bele IV., kada se prvi put spominje župa Brod (Bored) kojoj je pripadalo područje Zenice, Vranduka i Žepča, referirajući se na Marka Vegu i njegovo djelo *Postanak srednjovjekovne bosanske države*. Priređivač relativno brzo prelazi razdoblje od nekih dvjestotinjak godina zadržavajući se na ključnim događajima iz prošlosti koji su striktno vezani za Maglaj i okolne gradove. Priređivač se najviše referira na djela Dominika Mandića, Adema Handžića i Joze Džambe. Izdvojeni naslov u ovom poglavlju *Prvi do sada poznati spomen katoličke župe Maglaj* prati striktno opisivanje i stanje katoličkog puka, navodeći kroz tabelarni prikaz statističke pokazatelje. Najviše se o periodu početka XVII. stoljeća referira na dr. Krunoslava Draganovića, koji se posebno zanimao za katolički puk tijekom XVII. i XVIII. stoljeća, tj. stanje pučanstva prije i poslije naleta princa Eugena Savojskog. S početkom XVIII. stoljeća nakon Bečkog rata i Karlovačkog mira 1699. godine priređivač na osnovu *Matice stare župe Žepče* i *Sidžila Tešanjskog kadiluka* opisno, ali i slikovno donosi stanje kronoloških zapisa iz toga perioda. Priređivač se posebno osvrće i na događaj austrougarskog osvajanja i zauzimanja

teritorija oko Maglaja i Žepča. Kroz dugo XIX. stoljeće Franjo Marić najviše popisuje stanje katoličkog pučanstva, i to ovoga puta po selima i zaseocima koji gravitiraju Maglaju, ističući župu Osovu kao najstariju aktivnu župu žepačkog kraja. Također navodi u tabelarnom prikazu i župe Ponijevo i kapelaniju Radunice. Franjo Marić je ovo poglavlje podijelio također kroz drugi izdvojeni naslov *Kotar Maglaj prema popisu pučanstva od 10. listopada 1910. godine*. Ovaj izdvojeni naslov kroz tabele prati više statistički prikaz pučanstva koji se bilježio popisom stanovništva koji je bio revidiran od strane državnih vlasti. Priređivač donosi podatke sve do 2013. godine, kada je bio posljednji popis na teritoriju Bosne i Hercegovine. Za izvještaj popisa Franjo Marić je koristio popise matice župa te državnih statističkih pokazatelja, ističući popise pučanstva po nacionalnoj opredijeljenosti.

U trećem poglavlju pod nazivom *Osnivanje (obnavljanje) katoličke župe pod imenom Maglaj* (85–92) priređivač donosi skenirani dekret o obnavljanju župe Maglaj. Također se detaljnije pozabavio kronikom župe Maglaj sve do 2019. godine opisujući kroz tabelarni prikaz broj katolika svakih deset godina od ponovnog osnivanja župe.

Četvrto poglavlje u kojem se nalazi najdetaljniji broj povijesnih činjenica koje su striktno vezane za župu Maglaj nosi naslov *Izvor iz kronike župe sv. Leopolda B. Mandića u Maglaju od 1970. do 2020. godine*. Ovo poglavlje opisuje zbivanja u župi koja su vodili svećenici koji su bili na službi. U njemu se opisuju sva dešavanja koja su kroničari smatrali važnim za župu Maglaj, a nisu napose vezani samo za vjerska pitanja nego i pitanja katoličkog puka koji se vezuju za kulturne, nacionalne i svakodnevne događaje. Ovo je poglavlje priređivač također podijelio na period do 1995. godine i od 1995. godine do 2020. godine.

Peto poglavlje na samo dvije stranice (211–212) nosi naslov *Statistika župe Maglaj između 1970. i 2020.* i u njemu priređivač svaku godinu za redom bilježi broj vjenčanih, krštenih i umrlih te donosi i prirodni priraštaj. Od 2005. župa sv. Leopolda Bogdana Mandića po broju stanovnika je u blagom padu iz godine u godinu.

Šesto poglavlje nosi naziv *Župnici na službi u župi Maglaj od 1970. do 2020.* (215–220) i u njemu je Franjo Marić donio biografije petnaest župnika koji su djelovali u župi Maglaj počevši od prvog vlč. Josipa Mikića pa sve do trenutnog vlč. Franje Tomića.

Posljednje poglavlje, samo na jednoj stranici (223), donosi biografije svećenika koji potječu iz župe Maglaj i naslovljeno je *Duhovna zvanja s područja župe Maglaj od obnove župe*. Radi se o dvojici svećenika: Jozi Sebeževiću i Marinu Babiću. Knjiga završava popisom literature koju je priređivač podijelio na *Izvore* i *Bibliografiju*. Naposljetku se nalazi i *Sadržaj knjige*.

Ono što predstavlja posebnost ove knjige jest sumiranje podataka o povijesti župe Maglaj na jednom mjestu. Knjiga uvodi čitatelja u događaje koji su obilježili župu Maglaj od njezinog prvog spomena pa sve do današnjih dana. Knjiga je sačinjena od 238 stranica teksta s dosta slika, a prvenstveno je namijenjena župljanima sv. Leopolda Bogdana Mandića, Općini Maglaj, povjesničarima, ali i statističarima – znanstvenicima koji se zanimaju za Vrhbosansku nadbiskupiju. Literatura koju je priređivač koristio navedena je na dvadeset i jednoj stranici i može poslužiti u budućnosti kao osnova za nastavak pisanja o župi Maglaj, ali i kao baza arhivske građe i literature za početak pisanja povijesti okolnih župa. Knjiga ima za cilj upoznati puk s radom i djelovanjem župe Maglaj kako bi sačuvala od zaborava kroza što je sve prošla kazana župa pa i s njom današnja Općina Maglaj. Kao zaključak prikaza ove knjige može se istaknuti “pitkost” tijekom njenog čitanja jer je prvenstveno i bila namijenjena za širu javnost. Čitatelj lako može pronaći događaj koji ga zanima prateći godine koje su boldirane te obilježene ako se radi o prijelomnim događajima za Hrvate katolike župe sv. Leopolda Bogdana Mandića. Knjiga se svrstala u “lako probavljivo štivo” koje i ima za cilj kronološko-taksativno praćenje povijesnih događaja župe Maglaj, počevši s prvim spomenom grada još iz 1408. godine.

Dražen Janko